

HISTORIA

KLASA IV

DZIAŁ 1. Z HISTORIA NA TY

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: współczesność, przeszłość, historia, legenda, baśń;
- rozróżnia przeszłość od współczesności;
- potrafi krótko scharakteryzować, czym zajmują się historycy;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: ojczyzna, patriotyzm;
- podaje przykłady pamiątek rodzinnych;
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem symbole narodowe;
- wskazuje na mapie państwo polskie i jego granice;
- przy pomocy nauczyciela używa terminów chronologicznych: tysiąclecie, wiek;
- umieszcza daty na osi czasu;
- przy pomocy nauczyciela określa, w którym wieku miało miejsce dane wydarzenie;
- oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach jednej ery;
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: mapa, plan;
- dostrzega różnice między mapą a planem.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

- poprawnie posługuje się terminami: archeologia, źródła historyczne;
- rozróżnia pracę historyków i archeologów;
- potrafi podać przykłady postaci legendarnych i historycznych;
- wyjaśnia, czym są przyczyny i skutki;
- dokonuje podstawowego podziału źródeł historycznych;
- poprawnie posługuje się terminami: ród, drzewo genealogiczne;
- przygotowuje drzewo genealogiczne najbliższej rodziny;
- podaje przykłady postaw i zachowań patriotycznych;
- poprawnie posługuje się terminem naród;
- przedstawia polskie symbole narodowe;
- przedstawia najważniejsze święta państwowe;
- wskazuje na mapie stolicę państwa;

- poprawnie posługuje się terminami: chronologia, okres p.n.e. i n.e;
- zamienia cyfry arabskie na rzymskie;
- porządkuje fakty i epoki historyczne oraz umieszcza je w czasie;
- poprawnie wskazuje wydarzenie wcześniejsze w czasach p.n.e;
- oblicza upływ czasu między wydarzeniami w ramach obu er;
- poprawnie posługuje się terminami: legenda, symbol;
- objaśnia symbole legendy mapy;
- odczytuje z mapy podstawowe informacje.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

- wskazuje różne przykłady materialnych źródeł pisanych i niepisanych;
- poprawnie posługuje się terminem tradycja;
- podaje przykłady regionalnych tradycji;
- poprawnie posługuje się terminem region;
- wskazuje na mapie główne krainy historyczne Polski oraz największe miasta;
- przedstawia genezę najważniejszych świąt państwowych;
- poprawnie posługuje się terminami: era, epoka historyczna;
- podaje cezury czasowe epok historycznych;
- określa początek i koniec wieku;
- poprawnie umiejscawia wydarzenia z obu er na osi czasu;
- wyjaśnia, czym jest kartografia;
- przygotowuje proste plany miejscowe.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

- omawia rolę źródeł historycznych w procesie poznawania dziejów;
- poprawnie posługuje się terminem „mała ojczyzna”;
- tworzy przewodnik po własnej miejscowości;
- poprawnie posługuje się terminem Polonia;
- podaje przykłady dziedzictwa narodowego Polaków;
- wyjaśnia okoliczności ustanowienia roku 1 i podziału na dwie ery;
- podaje przykłady innych rachub mierzenia czasu;
- oblicza upływ czasu między wydarzeniami, w tym na przełomie obu er;
- rozróżnia mapę geograficzną, polityczną, historyczną.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- potrafi zaproponować podział źródeł pisanych bądź niepisanych na podkategorie;
- ocenia wiarygodność różnego rodzaju źródeł pisanych;
- wskazuje wybitne postaci w dziejach regionu;
- omawia genezę polskich symboli narodowych;

- tworzy przewodnik po własnym regionie;
- charakteryzuje główne epoki historyczne;
- przyporządkowuje wydarzenia do epok historycznych;
- wyjaśnia zasadę działania i rolę GPS-u we współczesnej lokalizacji przestrzennej.

DZIAŁ 2. OD PIASTÓW DO JAGIELLONÓW

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: plemię, dynastia;
- wie, kto był pierwszym historycznym władcą Polski;
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: cesarz, koronacja, wojowie;
- wie, kto był pierwszym królem Polski;
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: duchowieństwo, zakon, mnich, klasztor;
- opisuje podstawowe zajęcia duchowieństwa zakonnego w średniowieczu;
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminem: uniwersytet, żak;
- wyjaśnia, dlaczego historycy nadali królowi Kazimierzowi przydomek „Wielki”;
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: rycerz, fosa, kopia, zamek;
- opisuje wygląd średniowiecznego rycerza i zamku;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem Jagiellonowie;
- charakteryzuje postać Jadwigi i Władysława Jagiełły;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem astronomia;
- wie, kim był Mikołaj Kopernik.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

- poprawnie posługuje się terminem Piastowie;
- wyjaśnia pochodzenie nazwy „Polska”;
- poprawnie posługuje się terminami: relikwie, gród, drużyna;
- zna wydarzenia związane z datami: 1000, 1025;
- charakteryzuje misję św. Wojciecha;
- podaje przykłady średniowiecznych zakonów;
- opisuje życie wewnątrz klasztoru;
- zna wydarzenia związane z datami: 1364, 1370;
- wyjaśnia powiedzenie: Zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną;
- poprawnie posługuje się terminami: pasowanie, paż, giermek;

- wyjaśnia, kto i w jaki sposób mógł zostać rycerzem;
- poprawnie posługuje się terminem unia;
- zna wydarzenia związane z datą 1385;
- wskazuje na mapie Królestwo Polskie oraz obszar Wielkiego Księstwa Litewskiego;
- zna wydarzenia związane z datą 1410;
- wyjaśnia powiedzenie: wstrzymał Słońce i ruszył Ziemię.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

- poprawnie posługuje się terminami: Słowianie, poganin;
- zna wydarzenia związane z datą 966;
- poprawnie posługuje się terminami: biskupstwo, arcybiskupstwo;
- przedstawia przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego;
- wyjaśnia, w jaki sposób zakony przyczyniły się do rozwoju rolnictwa na ziemiach polskich;
- wymienia główne reformy Kazimierza Wielkiego;
- wyjaśnia cele założenia oraz znaczenie utworzenia Akademii Krakowskiej;
- wskazuje na mapie ziemie przyłączone do Polski za panowania Kazimierza Wielkiego;
- poprawnie posługuje się terminami: herb, dziedziniec, zbrojownia, baszta;
- charakteryzuje kodeks rycerski;
- przedstawia okoliczności zawiazania unii polsko-litewskiej;
- wymienia postanowienia unii w Krewie;
- przedstawia przyczyny wielkiej wojny z zakonem krzyżackim;
- opisuje przebieg bitwy pod Grunwaldem;
- wie, gdzie urodził się Mikołaj Kopernik oraz gdzie znajduje się jego grób;
- przedstawia poglądy na temat Ziemi i Układu Słonecznego przed odkryciem Kopernika.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

- wyjaśnia okoliczności zawarcia małżeństwa z Dobrawą oraz przyjęcia chrztu przez Mieszka;
- przedstawia najważniejsze konsekwencje przyjęcia chrztu;
- zna wydarzenia związane z datami: 1002–1018;
- wskazuje na mapie terytoria podbite przez Bolesława Chrobrego;
- wyjaśnia znaczenie koronacji Bolesława Chrobrego;
- poprawnie posługuje się terminami: reguła zakonna, skryptorium;
- charakteryzuje wkład duchowieństwa w średniowieczną kulturę;
- poprawnie posługuje się terminem uczta u Wierzyńka;
- opisuje zjazd monarchów w Krakowie;
- podaje przykłady zachowanych zamków średniowiecznych w Polsce i w regionie;
- opisuje sytuację związaną z objęciem tronu polskiego po wygaśnięciu dynastii Piastów;
- charakteryzuje postać Ulricha von Jungingena;

- poprawnie posługuje się terminem: teoria heliocentryczna;
- przedstawia inne dokonania i zainteresowania Mikołaja Kopernika.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- wskazuje na mapie rozmieszczenie plemion słowiańskich na ziemiach polskich;
- charakteryzuje znaczenie przyjęcia chrześcijaństwa dla państwa polskiego;
- ocenia skutki polityki wewnętrznej i zagranicznej Bolesława dla państwa polskiego;
- podaje przykłady współczesnych zakonów chrześcijańskich;
- porównuje politykę prowadzoną przez Bolesława Chrobrego i Kazimierza Wielkiego;
- przedstawia przykłady wzorców rycerskich utrwalonych w literaturze i legendach;
- poprawnie posługuje się terminem Andegawenowie;
- omawia zagrożenie ze strony zakonu krzyżackiego dla Polski i Litwy;
- przedstawia skutki bitwy pod Grunwaldem oraz postanowienie pokoju toruńskiego;
- wyjaśnia, dlaczego najważniejsze dzieło Kopernika zostało potępione przez Kościół.

DZIAŁ 3. WOJNY I UPADEK RZECZYPOSPOLITEJ

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: szlachta;
- zna królów Polski: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta i Stefana Batorego;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem potop szwedzki;
- wskazuje na mapie granice Rzeczypospolitej;
- przy pomocy nauczyciela posługuje się terminami: obiady czwartkowe, Szkoła Rycerska, kadet;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: zaborcy, powstanie;
- wymienia państwa, które dokonały rozbiorów;
- przedstawia cel powstania kościuszkowskiego;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem hymn państwowy;
- zna imię i nazwisko autora hymnu państwowego;
- zna słowa hymnu Polski;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: zabór rosyjski, Syberia;
- wyjaśnia, dlaczego Polacy zorganizowali powstanie;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: tajne nauczanie, laureat;
- wyjaśnia, dlaczego Maria Skłodowska-Curie musiała wyjechać do Francji.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

- poprawnie posługuje się terminami: kanclerz, hetman;
- charakteryzuje postać i dokonania Jana Zamoyskiego;
- wskazuje na mapie sąsiadów Rzeczypospolitej;
- zna wydarzenia związane z datami: 1655–1660, 1683;
- poprawnie posługuje się terminem mecenas;
- wyjaśnia, dlaczego Dzień Edukacji Narodowej jest wspólnie obchodzony 14 października;
- poprawnie posługuje się terminami: konstytucja, kosynierzy;
- zna wydarzenia związane z datami: 1772, 3 maja 1791, 1794, 1795;
- poprawnie posługuje się terminem emigracja;
- przedstawia sytuację narodu polskiego po III rozbiorze;
- zna wydarzenia związane z datą: 1797;
- charakteryzuje postaci gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego;
- poprawnie posługuje się terminami: branka, dyktator;
- charakteryzuje postać Romualda Traugutta;
- zna wydarzenia związane z datami: 1863–1864;
- charakteryzuje postać Marii Skłodowskiej-Curie;
- wymienia, za jakie dokonania Maria Skłodowska-Curie otrzymała Nagrodę Nobla.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

- poprawnie posługuje się terminem złoty wiek;
- charakteryzuje zabudowę i układ Zamościa;
- wskazuje na mapie Zamość;
- poprawnie posługuje się terminem: wojna podjazdowa, odsiecz wiedeńska;
- opisuje wygląd i uzbrojenie husarii;
- zna postaci: Augustyn Kordecki, Stefan Czarniecki, Jan III Sobieski, oraz ich dokonania;
- wymienia zasługi króla Stanisława Augusta Poniatowskiego;
- wyjaśnia, dlaczego oświecenie było nazywane „wiekiem rozumu”;
- przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja;
- charakteryzuje postać i dokonania Tadeusza Kościuszki;
- opisuje przebieg powstania kościuszkowskiego;
- opisuje Legiony Polskie we Włoszech oraz panujące w nich zasady;
- poprawnie posługuje się terminem działalność konspiracyjna;
- wyjaśnia, dlaczego Polacy prowadzili działalność konspiracyjną;
- przedstawia dokonania M. Skłodowskiej-Curie i wyjaśnia, za co została uhonorowana Nagrodą Nobla.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

- wyjaśnia słowa Zamoyskiego: Takie będą Rzeczypospolite, jakie ich młodzieży chowanie;
- poprawnie posługuje się terminami: husaria, wielki wezyr;
- przedstawia przebieg potopu szwedzkiego i przełomowej obrony Jasnej Góry;
- przedstawia przebieg odsieczy wiedeńskiej;
- przedstawia najwybitniejszych twórców doby stanisławowskiej oraz ich dokonania;
- przedstawia znaczenie uchwalenia Konstytucji 3 Maja;
- wie, kiedy Mazurek Dąbrowskiego został polskim hymnem narodowym;
- wyjaśnia, dlaczego Polacy zaczęli tworzyć legiony polskie u boku Napoleona;
- poprawnie posługuje się terminami: wojna partyzancka;
- opisuje charakter, przebieg i skutki powstania styczniowego;
- poprawnie posługuje się terminami: Nagroda Nobla, Uniwersytet Latający;
- wymienia innych polskich laureatów Nagrody Nobla.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- charakteryzuje Zamość, jako przykład miasta renesansowego;
- wymienia skutki wojen Rzeczypospolitej w XVII w.;
- wyjaśnia kontrowersje w ocenie panowania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego;
- wyjaśnia czym był Uniwersał Połaniecki;
- wskazuje na mapie rozbiory Polski;
- wyjaśnia przyczyny kryzysu Rzeczypospolitej szlacheckiej;
- charakteryzuje postać Napoleona Bonaparte;
- wie, o jakich wydarzeniach mówią słowa Mazurka Dąbrowskiego;
- wyjaśnia, dlaczego powstanie styczniowe upadło;
- opisuje działalność Marii Skłodowskiej-Curie podczas I wojny światowej.

DZIAŁ 4. KU WSPÓŁCZESNEJ POLSCE

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: I wojna światowa, II Rzeczpospolita;
- wskazuje na mapie obszar II RP;
- wyjaśnia, dlaczego dzień 11 listopada został ogłoszony świętem państwowym;
- zna wydarzenie związane z datą: 15 sierpnia 1920 r.;
- odpowiada, jaki był wynik Bitwy Warszawskiej;

- wskazuje na mapie miejsce Bitwy Warszawskiej;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: Wolne Miasto Gdańsk, bezrobocie;
- wskazuje na mapie Polski Gdynię;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: okupacja;
- zna wydarzenia związane z datą 1 września 1939 r.;
- opisuje sytuację narodu polskiego pod niemiecką okupacją;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: „żołnierze niezłomni”;
- opisuje politykę komunistów wobec ludności polskiej;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminem: papież;
- wie, kim był Karol Wojtyła;
- podaje miasto, w którym urodził się Karol Wojtyła;
- przy pomocy nauczyciela poprawnie posługuje się terminami: demokracja, strajk, solidarność, związek zawodowy;
- wie, jak się nazywał pierwszy przywódca związku zawodowego „Solidarność” i późniejszy prezydent.

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dopuszczającą oraz:

- poprawnie posługuje się terminem Naczelnik Państwa;
- zna wydarzenia związane z datami: 1914–1918; 11 listopada 1918 r.;
- poprawnie posługuje się terminami: front, komunizm, bolszewicy;
- wyjaśnia, dlaczego 15 sierpnia obchodzone jest Święto Wojska Polskiego;
- wyjaśnia, dlaczego Gdynia stała się polskim „oknem na świat”;
- poprawnie posługuje się terminami: Armia Krajowa, Szare Szeregi;
- zna wydarzenia związane z datą 1 sierpnia 1944 r.;
- charakteryzuje postaci Zośki, Alka i Rudego;
- poprawnie posługuje się terminem: „żołnierze niezłomni”;
- rozwija skrót PRL;
- poprawnie posługuje się terminami: papież, teologia, pielgrzymka;
- wymienia nazwy kontynentów, które odwiedził Jan Paweł II;
- wyjaśnia, dlaczego w 1980 r. doszło do masowych strajków robotniczych;
- opisuje okoliczności zawiązania związku zawodowego „Solidarność”.

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dostateczną oraz:

- przedstawia udział Legionów Polskich w działaniach zbrojnych podczas I wojny światowej;
- wyjaśnia rolę Józefa Piłsudskiego w odzyskaniu niepodległości i budowie państwa polskiego;
- omawia przebieg wojny polsko bolszewickiej;
- opisuje trudności gospodarcze i ustrojowe w odbudowie państwa polskiego;

- wie, dlaczego wybuchło powstanie warszawskie;
- opisuje najważniejsze akcje Szarych Szeregów, w tym akcję pod Arsenalem;
- wyjaśnia, kto objął rządy w państwie polskim po zakończeniu II wojny światowej;
- opisuje represje komunistów wobec zwolenników prawowitych władz polskich;
- charakteryzuje rolę Kościoła katolickiego w czasach komunizmu;
- charakteryzuje rolę papieża jako przywódcy Kościoła katolickiego oraz jako autorytetu moralnego dla chrześcijan;
- zna wydarzenia związane z datami: sierpień 1980, 1989;
- zna głównych bohaterów „Solidarności” Lecha Wałęsę i Annę Walentynowicz.

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę dobrą oraz:

- poprawnie posługuje się terminem orlęta lwowskie;
- wymienia obszary, o które Polacy toczyli walki w latach 1918–1921 r.;
- wyjaśnia, jakie czynniki złożyły się na sukces wojsk polskich w wojnie z Rosją Sowiecką;
- charakteryzuje i wskazuje na mapie obszar Centralnego Okręgu Przemysłowego;
- poprawnie posługuje się terminami: Związek Sowiecki, powstanie warszawskie;
- charakteryzuje działalność Polskiego Państwa Podziemnego;
- charakteryzuje postaci Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny;
- wyjaśnia znaczenie słów Jana Pawła II: Niech zstąpi Duch Twój i odnowi oblicze ziemi. Tej ziemi!;
- wyjaśnia znaczenie pierwszej pielgrzymki Jana Pawła II do kraju dla społeczeństwa polskiego;
- poprawnie posługuje się terminami: stan wojenny, Okrągły Stół;
- wymienia ograniczenia, z jakimi wiązało się wprowadzenie stanu wojennego;
- wyjaśnia skutki rozmów Okrągłego Stołu.

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania kryterialne na ocenę bardzo dobrą oraz:

- opisuje przebieg walk o granice II Rzeczypospolitej;
- poprawnie posługuje się terminem „cud nad Wisłą”;
- charakteryzuje mit „cudu nad Wisłą”;
- poprawnie posługuje się terminami: minister, eksport, import;
- przedstawia przebieg powstania warszawskiego;
- wie, kiedy obchodzony jest Narodowy Dzień Pamięci „Żołnierzy Wyklętych”;
- poprawnie posługuje się terminami: konklawe, kardynał, pontyfikat;
- wie, dlaczego Stefan Wyszyński nazywany jest Prymasem Tysiąclecia;
- charakteryzuje krótką biografię Jana Pawła II;
- wskazuje różnice polityczne między czasami komunizmu a wolną Polską.